

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-08-16

Diarienummer 2023-11646

Handläggare

Maria Holmes

Telefon: 031-368 39 19

E-post: maria.holmes@miljo.goteborg.se

Yttrande till stadsbyggnadsnämnden över förslag till detaljplan för gång- och cykelbro över Göta älv, inom Nordstaden, Tingstadsvassen och Lundbyvassen, SBF- 2023-00506

Förslag till beslut

Miljö- och klimatnämnden tillstyrker fortsatt planarbete under förutsättning att förvaltningens synpunkter beaktas.

Sammanfattning

Detaljplanen syftar till att möjliggöra en öppningsbar gång- och cykelbro, som knyter samman staden över älven, skapar ett sammanhängande och robust gång- och cykelnät som främjar en god stadsutveckling och bidrar till ett hållbart resande.

Miljöförvaltningens synpunkter

Allmänt: Miljöförvaltningen hänvisar till den parallella tillståndsprocess för vattenverksamhet där brons miljöpåverkan i både bygg- och i driftskede hanteras i detalj och där villkor kommer att beslutas i syfte att minimera brons miljöpåverkan.

Naturmiljö: Miljöförvaltningen bedömer att risken för fågelkollision behöver utredas ytterligare avseende fåglar som flyger på lägre höjd, såsom änder och att bron behöver utformas så att risken minimeras.

Miljömål: Miljöförvaltningen bedömer att detaljplanens syfte bör inkludera stadens klimatmål. Detta eftersom planens genomförande kommer att påverka klimatmålet dels positivt, genom att bidra till mer hållbart resande, dels negativt då uppförandet innebär en klimatpåverkan. Bron bör byggas med bästa möjliga teknik med fokus på så låg klimatpåverkan som möjligt.

Miljöförvaltningens samtliga synpunkter beskrivs under rubriken Förvaltningens synpunkter sist i tjänsteutlåtandet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Bedömningen ur ekologisk dimension utvecklas under rubriken Förvaltningens synpunkter.

Bedömning ur social dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bilaga

[Länk till planhandlingarna på www.goteborg.se.](http://www.goteborg.se)

Ärendet

Stadsbyggnadsnämnden har beslutat att genomföra samråd för detaljplan för gång- och cykelbro över Göta älv. Stadsbyggnadsnämnden har gett miljö- och klimatinämnden möjlighet att lämna synpunkter på förslaget till detaljplan senast den 13 augusti 2024.

Miljöförvaltningen har begärt och fått förlängd remisstid till den 30 augusti 2024 för behandling i miljö- och klimatinämnden den 27 augusti 2024.

Förvaltningen har bedömt förslagets miljö- och hälsoskyddsaspekter och tagit fram detta förslag till yttrande till stadsbyggnadsnämnden.

Beskrivning av ärendet

Detaljplanen syftar till att möjliggöra en öppningsbar gång- och cykelbro, som knyter samman staden över älven och skapar ett sammanhängande och robust gång- och cykelnät som främjar en god stadsutveckling och bidrar till ett hållbart resande. Planen ska säkerställa ett utförande av bron som inte påverkar stadsbilden och kulturmiljön negativt.

Planområdet ligger i centrala Göteborg, och omfattar båda sidorna av älven, där en intensiv stadsutveckling pågår. Antalet bostäder och verksamheter på bägge sidor kommer att öka och därmed även flödet av människor. I och med stadens utveckling behöver de idag långa avstånden mellan broarna över älven minskas genom fler förbindelser för att sammanlänka staden.

Närområdet kännetecknas av en blandning av stadsmiljöer, inklusive både bostads- och industriområden samt rekreationsområden längs älvens stränder. Älven spelar en central roll i områdets karaktär och nyttjande. Markkonstruktioner närmast vatten har dålig stabilitetförhållande och föroreningar finns i mark och sediment.

Inom planområdet berörs riksintressen för kommunikation och kulturmiljövård. Göta älv är en viktig farled och området kring älven har historiskt varit centralt för Göteborgs utveckling som hamnstad.

Detaljplanen möjliggör att en 400 meter lång öppningsbar gång- och cykelbro över Göta älv uppförs mellan Packhuskajen och Hugo Hammars kaj. Denna bro integreras med befintliga gång- och cykelvägar på båda sidor av älven, vilket förbättrar sammanhållningen i stadsnätverket.

Kommunen ansvarar för planläggning, finansiering och byggnation, inklusive utbyggnad av nödvändig infrastruktur på båda sidor av älven samt underhåll och drift av den nya förbindelsen. Kommunen hanterar även förändringar i vattenområdet och säkerställer att alla konstruktioner uppfyller gällande regelverk och säkerhetskrav.

Inom arbetet med gång- och cykelbron pågår flera olika parallella processer för att möjliggöra projektet. Parallellt med detaljplanen pågår arbete med ansökan om tillstånd till vattenverksamhet och en genomförandestudie.

Orienteringskarta som visar planområdet, se gul markering, i relation till andra broar och platser.

Vy över ungefärligt planområdes gränser.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning av planförslagets effekter på miljö och hälsa

Nedan sammanfattas de bedömningar som stadsbyggnadsförvaltningen gjort rörande de viktigaste miljö- och hälsoaspekterna av planförslaget:

Allmänt

Genomförande av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. En miljökonsekvensbeskrivning har därmed tagits fram i arbetet med detaljplanen. Den planerade bron utgör tillståndspliktig vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken och ska prövas genom en tillståndsansökan i Mark- och miljödomstolen. En specifik miljökonsekvensbeskrivning, tas fram av exploateringsförvaltningen i samband med detta.

Luftkvalitet

Den planerade bron syftar till att förenkla för cyklister och fotgängare, vilket är en åtgärd som kan leda till att en lägre andel av göteborgarnas transporter sker med bil, vilket är positivt för luftkvaliteten.

Ljudmiljö

Detaljplanen innehåller inte några bostäder och bedöms inte bidra till ökad bullernivå i omgivningen. Under byggtiden vidtas skyddsåtgärder för att minska den tillfälliga störning som sker från olika buller- och vibrationsalstrande arbeten.

Naturmiljö

Inom planområdet på land finns få till inga nuvarande grönstråk med förhöjda värden, men Göta älv, som passerar planområdet, är ett viktigt stråk för fåglar. Detaljplanens genomförande har obetydliga konsekvenser för landlevande arter.

Konsekvensbedömningarna visar att projektet inte bedöms ha någon nämnvärd effekt på sträckande flyttfåglar, då dessa bedöms passera på högre höjder. Med hänsyn till att området har små värden som födosöks- och häckningsplats för stadslevande fåglar samt att området befinner sig i en redan hårdexploaterad och bullrig miljö, bedöms inga fågelarter eller habitat påverkas negativt av projektet. Dock kan en tillfällig störning ske indirekt under byggtiden.

Med tanke på att planområdet redan idag är mycket ljusförorenat bedöms de negativa effekterna på fladdermöss till följd av detaljplanens genomförande som obetydlig under bygg- och driftskede.

Eventuellt kan projektet i mindre utsträckning bidra till ökade naturvärden inom området. Ytor för projektet är begränsade och det aktuella projektet har inte rådighet över större arealer landmiljö. Inom ramen för detta projekt kan enbart mindre åtgärder genomföras inom detaljplanens område och på brokonstruktionen.

Vattenmiljö

I älven lever ett stort antal fiskarter och den utgör en viktig vandringsled för lax, havsöring och ål till reproduktionsområden i dess biflöden, däribland Säveån, Grönån, Mölndalsån och Lärjeån. Göta älv omfattas av miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten. Älven omfattas också av miljökvalitetsnormer för ytvatten.

Uppströms planområdet finns ett Natura 2000-område som indirekt riskerar att påverkas genom påverkan på vandrande lax. Genom tidsstyrning och andra skyddsåtgärder för att begränsa negativa effekter av grumlande arbeten, samt att vandrande fisk konstaterats vara relativt okänslig för störningar i form av grumling, bedöms effekten på den vandrande fisken som obetydlig. Detaljplanens genomförande bedöms inte ha någon påverkan på Natura 2000-området.

Sammantaget bedöms detaljplanens påverkan på vattenlevande arter vara liten negativ.

Detaljplanens genomförande bedöms enbart medföra temporära effekter på den av planområdet direkt berörda delen av Göta älv. Miljökvalitetsnormernas statusklassning ändras troligen inte. Konsekvensen bedöms ändå som måttligt negativ på grund av stort värde/känslighet och kvarvarande osäkerheter som kommer att hanteras i det fortsatta arbetet med tillståndsansökan. Förslag till begränsningsvärden för pH och suspenderat material i länshållningsvatten för att inte överskrida gränsvärden som gäller för Göta älv som laxfiskvatten förutsätts utgöra förslag till villkor i tillståndsansökan.

Detaljplanens genomförande bedöms ha obetydlig påverkan på de övriga två identifierade indirekt berörda vattenförekomsterna, Rivö fjord nord och Göta älvs förgrening med Nordre älv till Sävåns mynning.

Markmiljö

Åtgärdsbehov för förorenad jord bedöms främst föreligga i den norra delen av planområdet på norra älvstranden, för de fyllnadsmassor som ligger inom området för landfäste samt sträckan för gång- och cykelvägens anpassning mellan landfäste och befintlig mark. Eventuella åtgärder kan till exempel komma att utgöras av schakt och borttransport av förorenade massor, eller skyddsåtgärder som hindrar föroreningsspredning eller exponering.

Arbetena ska inte försvåra en framtida sanering av eventuellt kvarlämnade föroreningar. Arbete med översiktlig riskbedömning och åtgärdsutredning för Hugo Hammars kaj pågår.

Förorenade sediment i Göta älv

Kompletterande sedimentprovtagning planeras att utföras i Göta älv. Analysomfattningen baseras på förväntade föroreningar och resultat från tidigare utredningar, analys av PFAS-ämnen har inte ingått vid tidigare provtagningar men planeras att omfattas av kompletterande sedimentprovtagning.

Anläggningsarbetet kommer med stor sannolikhet innebära arbeten i vatten som eventuellt kan orsaka grumling och spridning av föroreningar. I det fortsatta arbetet kommer skyddsåtgärder tas fram för att begränsa grumling och spridning av föroreningar under byggtiden. Arbeten som utgör vattenverksamhet kommer att beskrivas i miljökonsekvensbeskrivning tillhörande ansökningen för tillstånd för vattenverksamhet.

Dagvatten

Dagvatten och skyfall avleds från bron direkt till Göta älv, som klassas som en mindre känslig recipient och vattnet bedöms vara en mindre belastad yta sett till föroreningsbelastning. Bron bedöms inte heller förändra avrinningen betydligt i någon av dess anslutningspunkter. Avrinning från bron bedöms inte medföra att någon påverkan på möjligheten att uppfylla miljökvalitetsnormer (MKN) i Göta älv.

Kompensationsåtgärder

Detaljplanens innehåll medför inte att några funktioner och värden går förlorade gällande natur eller rekreationsvärden utan bara värden kopplat till kulturella ekosystemtjänster. En sammantagen bedömning och eventuella kompensationsåtgärder kommer att genomföras i samarbete med berörda kommunala förvaltningar. Detta sker efter samrådsprocessen, när förslaget till plankarta är mer utarbetat.

Grönytefaktor

En första bedömning har gjorts av grönytefaktor för planområdet. Grönytefaktorerna kommer arbetas vidare med tillsammans med berörda förvaltningar inför granskningen av detaljplanen. Grönytefaktor för planområdet beräknades till 0,4, vilket kan jämföras med Göteborgs Stads målbild om en grönytefaktor på 0,35 för översiktsplanens delområde Innerstaden.

Strandskydd

Planområdet ligger delvis inom område där strandskydd inträder vid planläggning. Detta område omfattas av hela landområde på norra och södra älvstranden samt delar av vattenområde närmast landsidan på norra älvstranden. Detaljplanen innebär att strandskyddet upphävs på några platser. Skälen till upphävande av strandskyddet är: Området där strandskyddet upphävs är beläget på redan ianspråktagen mark och saknar därför betydelse för strandskyddets syften; strandskyddet upphävs för att möjliggöra anläggningar som måste ligga vid vatten; samt att området där strandskyddet upphävs behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan ske utanför området. Kommunen anser att intresset av att ta området i anspråk för anläggande av gång- och cykelväg samt brobygge, det vill säga planens syfte, väger tyngre än strandskyddsintresset.

Miljömål

I Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030 finns tre övergripande miljömål som bedöms påverkas på följande sätt:

Naturen: Göteborg har en hög biologisk mångfald

De biologiska värdena inom planområdet kommer att öka i viss del jämfört med nuläget, vilket gynnar den biologiska mångfalden i staden. Detaljplanen innebär att nya strukturer tillkommer i en annars relativt homogen del av älven, utan särskilda strukturer i vattnet, vilket kan vara positivt för fisk.

Klimatet: Göteborgs klimatavtryck är nära noll

Genom planförslaget möjliggörs ett mer hållbart resande, både genom färd sättet gång- och cykel men även genom att minska behovet av att resa eller resa kortare.

Människan: Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö

Det finns inga gröna ytor inom planområdet idag och inga nya tillskapas genom planförslaget. Däremot bidrar gång- och cykelbron till att avstånden i staden minskar och målpunkter som exempelvis grönområden blir lättare att nå. Planförslaget bidrar positivt till luftmiljön i staden genom möjliggörande för resor med gång- och cykel som färdmedel samt minskning av behovet av att resa längre sträckor. Även sediment under älven är förorenade och planen kommer bidra till att ytor för konstruktion saneras.

Förvaltningens synpunkter

Allmänt

Parallellt och samordnat med detaljplanen pågår en tillståndsprocess för vattenverksamhet. Anläggandet av bron utgör tillståndspliktig vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken (1998:808) och ska prövas genom en tillståndsansökan till Mark- och miljödomstolen. I den parallella tillståndsprocessen hanteras bronns miljöpåverkan och villkor tas fram som begränsar bronns miljöpåverkan, både i bygg- och i driftskede. Frågor som miljöförvaltningen har identifierat hittills i sitt remissvar i avgränsningssamrådet i

tillståndprocessens (se MKN-2023-10373, yttrande daterat 21 december 2023) är föroreningar i sediment, föroreningar i mark, påverkan på vattenmiljö avseende undervattensbuller och påverkan på naturmiljö avseende flyttstråk för fåglar. Miljöförvaltningen bedömer att dessa frågor kommer hanteras mer i detalj i den parallella tillståndprocessen och därmed inte behöver hanteras i större omfattning här. Vi hänvisar därför hantering av merparten av våra synpunkter till den processen, där miljöförvaltningen också är remissinstans.

Vattenmiljö

Miljöförvaltningen bedömer att bron kommer ha störst påverkan under byggfasen på ett antal arter eftersom älven utgör en viktig vandringsled för lax, havsöring och ål. Påverkan under byggfasen orsakas av bland annat undervattensbuller. Miljöförvaltningen förutsätter att villkor utformas i tillståndet som minimerar negativ påverkan på fiskarter.

Naturmiljö

Miljöförvaltningen bedömer att risken för fågelkollision behöver utredas avseende fåglar som flyger på lägre höjd. Det räcker inte att undersöka hur sträckande flyttfåglar, som flyger på hög höjd, eller stadslevande fåglar påverkas. Vissa fågelarter, såsom änder, flyger ofta på lägre höjd över vatten.

Miljöförvaltningen bedömer att bron behöver utformas så att risk för fågelkollision minimeras. Risken är särskilt stor, till exempel, för broar med sidor utformade med glas.

Markmiljö

Miljöförvaltningen har ett pågående ärende kring markmiljön för bron.

Miljöförvaltningen förutsätter att frågor kring markmiljön hanteras i den parallella tillståndprocessen för vattenverksamhet.

Förorenat sediment

Miljöförvaltningen förutsätter att frågor kring förorenat sediment hanteras i den parallella tillståndprocessen för vattenverksamhet.

Dagvatten

Miljöförvaltningen instämmer i bedömningen att avrinning från bron inte kommer att medföra någon påverkan på möjligheten att uppfylla miljökvalitetsnormer (MKN) i Göta älv.

Miljömål

Miljöförvaltningen bedömer att detaljplanens syfte bör inkludera stadens klimatmål. Detta eftersom planens genomförande kommer att påverka klimatmålet både positivt och negativt.

Det är positivt att bron möjliggör och underlättar för resande på annat sätt än med bil. Bron kommer inte bidra till att buller eller luftföreningar ökar när den är i drift, utan tvärtom till att de på sikt minskar.

Själva uppförandet av bron kommer att ha en negativ klimatpåverkan. Hur stor den negativa påverkan blir beror på av vad och hur bron konstrueras. Att bron byggs med bästa möjliga teknik med fokus på så låg klimatpåverkan som möjligt behöver prioriteras. Miljöförvaltningen bedömer att en klimatkalkyl behöver tas fram för att hitta den bästa lösningen.

Peter Berntsson

Marcus Jahnke

Tillförordnad direktör

Avdelningschef